

Διπλωματία

Οι προτεραιότητες που τίθενται με την επίσκεψη του κ. Παπανδρέου στην Αγκυρα

Το νέο κλίμα συνεργασίας

Οι δύο χώρες εντάσσουν τις άμεσες κινήσεις τους στη λογική του διευρυμένου ορίζοντα των διμερών σχέσεων

N. ΜΑΡΑΚΗΣ

Μια νέα περίοδος εγκαινιάζεται στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Μέσα στις επόμενες 20 ημέρες ο υπουργός Εξωτερικών κ. **Γ. Παπανδρέου** θα επισκεφθεί επίσημα την Αγκυρα και ο τούρκος ομόλογός του κ. **Ισμαήλ Τζεμ** θα ανταποδώσει ερχόμενος στην Αθήνα. Θα υπογραφούν εννέα συμφωνίες οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, κυρίως στη σφαίρα της οικονομίας αλλά και για την από κοινού αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και τις μορφωτικές - πολιτιστικές υποθέσεις. Οι δύο χώρες προσπαθούν να δημιουργήσουν μια ευρεία βάση στήριξης των σχέσεών τους και να σταθεροποιήσουν μια κατεύθυνση ομαλοποίησής τους. Στο ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών υπάρχει η αίσθηση ότι, για πρώτη φορά μετά από πολλές δεκαετίες, υφίσταται η δυνατότητα αναπροσανατολισμού του στρατηγικού άξονα της πολιτικής της Ελλάδας και της Τουρκίας και αποκατάστασης σοβαρών δυνατοτήτων συνεργασίας.

Κατά την πρόσφατη σύσκεψη στο Μέγαρο Μαξίμου, υπό την προεδρία του πρωθυπουργού κ. **Κ. Σημίτη** και με τη συμμετοχή του κ. Παπανδρέου και του αναπληρωτή υπουργού κ. **Χρ. Ροκόφυλλου**, ως πρώτη προτεραιότητα τέθηκε η εμβάθυνση των ως τώρα επιτευγμάτων στις διμερείς σχέσεις και η ομαλή εφαρμογή των ελληνοτουρκικών συμφωνιών. Το γεγονός άλλωστε ότι μέσα στο επόμενο τετράμηνο θα υπάρχουν τρία μείζονα εσωτερικά πολιτικά γεγονότα, δηλαδή ανάδειξη νέου προέδρου στην Τουρκία, εκλογές στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και (πιθανότατα) εκλογές στην Ελλάδα, δεν επιτρέπει την ανάληψη νέων πρωτοβουλιών μεγάλης εμβελείας. Ετσι, ο διμερής πολιτικός διάλογος και η προώθηση του Κυπριακού θα πρέπει να αναμένουν την ολοκλήρωση των πολιτικών διαδικασιών και θα μουν στην τελική ευθεία μετά την άνοιξη. Παρ' όλα αυτά οι δύο υπουργοί Εξωτερικών θα εξετάσουν την αναθέρμανση του διαλόγου των «τεσσάρων σοφών», μιας διαδικασίας που βρίσκεται στο κατώφλι του πολιτικού διαλόγου. Ταυτόχρονα βεβαίως εξετάζεται και το ενδεχόμενο αναπροσαρμογής της σύνθεσης των δύο αντιπροσωπειών, καθώς τα μέλη των δύο ομάδων ορίστηκαν σε άλλες συνθήκες.

Η Αθήνα εκτιμά φαίνεται μάλιστα ότι την ίδια άποψη συμμερίζεται και η Αγκυρα ότι οι επόμενοι

μήνες θα πρέπει να αξιοποιηθούν για την εξασφάλιση μερικών απτών αποτελεσμάτων από την εφαρμογή των συμφωνιών και τη δημιουργία ενός θετικού πολιτικού - διπλωματικού κλίματος. Με αυτή τη λογική συγκροτήθηκε και η ατζέντα των συνομιλιών που θα έχουν οι κκ. Παπανδρέου και Τζεμ.

Η ανάπτυξη της ελληνοτουρκικής επιχειρηματικής συνεργασίας θεωρείται από τον κ. Σημίτη το «κλειδί» για την προώθηση των διμερών σχέσεων. Η επίσκεψη του κ. Παπανδρέου στην Τουρκία θα δώσει την ευκαιρία για την πραγματοποίηση της πρώτης συνάντησης μεγάλων επιχειρηματιών από τις δύο χώρες. Είναι ίσως χαρακτηριστικό ότι την οργάνωση της επιχειρηματικής πτυχής ανέλαβε ο διοικητής της Εθνικής Τράπεζας κ. **Θ. Καρατζάς**, στενός φίλος και συνεργάτης του Πρωθυπουργού. Παρά τις καθυστερήσεις και τα τεχνικά προβλήματα που σημειώθηκαν, η πρώτη αυτή συνάντηση είναι σημαντική: ανοίγει τον δρόμο για τη συγκρότηση των αναγκαίων θεσμών που θα συνδέουν σταθερά τις δύο επιχειρηματικές κοινότητες. Αλλωστε εδώ και αρκετούς μήνες εξελίσσονται διαβουλεύσεις ανάμεσα σε εταιρείες των δύο χωρών για την προώθηση κοινών σχεδίων.

Το πρόγραμμα της επίσκεψης του κ. Παπανδρέου στην Αγκυρα είναι σχεδιασμένο με τρόπο που να τονίζει όλα τα θετικά στοιχεία του νέου κλίματος το οποίο επικρατεί στις διμερείς σχέσεις. Ο έλληνας υπουργός Εξωτερικών θα γίνει δεκτός από τον πρόεδρο **Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ** και από τον πρωθυπουργό κ. **Μπουλέντ Ετζεβίτ**, ενώ θα έχει συναντήσεις με πολλούς άλλους πολιτικούς παράγοντες της Τουρκίας. Ουσιαστικά η τουρκική πλευρά εξάντλησε όλα τα περιθώρια του διπλωματικού πρωτοκόλλου για να δώσει έναν αυξημένο τόνο επιστημότητας και εγκαρδιότητας. Ανάλογη χειρονομία θα γίνει στην Αθήνα προς τον κ. Τζεμ.

Το νέο «κλίμα» δεν είναι ένα απλό φολκλόρ, αλλά ουσιαστικό στοιχείο της δυναμικής που διαμορφώνεται. Οι κκ. Παπανδρέου και Τζεμ βλέπουν τον ορίζοντα των διμερών σχέσεων να διευρύνεται και σε αυτή τη λογική εντάσσουν και τις άμεσες κινήσεις τους. Η ύπαρξη μιας «παρακαταθήκης» καλής θελήσεως θα είναι άλλωστε απολύτως αναγκαία όταν οι δύο χώρες θα υποχρεωθούν να εξετάσουν και να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που βρίσκονται στον πυρήνα των διαφορών τους.

Τα σενάρια για το Κυπριακό

Το Κυπριακό παραμένει το συνθετότερο πρόβλημα και η πορεία του θα ασκήσει σοβαρή επιρροή στις διμερείς ελληνοτουρκικές σχέσεις. Η πρόσφατη επίσκεψη του κ. **Γ. Παπανδρέου** στην Κύπρο και οι συναντήσεις του με την τοπική πολιτική ηγεσία κάλυψαν όλο το εύρος των θεμάτων που θα βρεθούν στο επίκεντρο των επόμενων γύρων των διαπραγματεύσεων και των διαβουλεύσεων με τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Βρετανία. Η μεγάλη δυσκολία της ελληνοκυπριακής πλευράς βρίσκεται στο ότι ουσιαστικά μετά το Ελσίνκι θα πρέπει να επαναξιολογήσει όλες τις στρατηγικές προτεραιότητές της και να αποφασίσει αν προτίθεται πραγματικά να μοιραστεί, με μια ορισμένη «αναλογία», την εξουσία με την τουρκοκυπριακή κοινότητα ή όχι.

Ο διεθνής παράγων είναι προσανατολισμένος στην επανάληψη των προσπαθειών για την προώθηση μιας λύσης αμέσως μετά την ολοκλήρωση των εκλογικών διαδικασιών που είναι προγραμματισμένες στην Τουρκία και στον χώρο της τουρκοκυπριακής διοίκησης. Τα έγγραφα που έχουν δοθεί στις δύο πλευρές θα αποτελέσουν τη βάση του νέου γύρου των διαπραγματεύσεων. Η ουσία της παρέμβασης η οποία ετοιμάζεται από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Βρετανία είναι η δημιουργία δύο πολιτικών οντοτήτων που θα συνδέονται μεταξύ τους σε ορισμένα κρίσιμα θέματα (π.χ., διεθνή προσωπικότητα, εξωτερική και νομισματική πολιτική κτλ.), αλλά που ταυτόχρονα θα διατηρούν υψηλό βαθμό εσωτερικής αυτονομίας. Υπάρχουν πολλά σενάρια για το πώς θα επιτευχθεί μια τέτοια ισορροπία σε συνταγματικό επίπεδο. Αλλά υιοθετούν το ομοσπονδιακό και άλλα το συνομοσπονδιακό μοντέλο οργάνωσης του κράτους, ενώ εξετάζονται και διάφορες παραλλαγές με ισχυρό πρωθυπουργό κ.ο.κ.

Στο ίδιο πλαίσιο θα εξετασθούν οι συνθήκες εγγυήσεως, καθώς οι εκπρόσωποι του ΟΗΕ, των ΗΠΑ

και της Βρετανίας αναγνωρίζουν κάποια στοιχεία εγκυρότητας στην άποψη της Αγκυρας ότι θα πρέπει να διατηρήσει ένα στρατιωτικό απόσπασμα στη νήσο για να κατοχυρώνεται η ασφάλεια της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Το πώς θα συμβιβασθεί αυτή η πρόθεση με την κατεύθυνση ότι οι νέες εγγυήσεις θα προέρχονται από τον ΟΗΕ είναι ακόμη ένα ανοιχτό ερώτημα. Ταυτόχρονα, οι μηχανισμοί και οι πολιτικές ασφαλείας είναι ένα από τα θέματα στα οποία διατηρούνται η μεγαλύτερη καχυποψία και οι περισσότερες αντιτιθέμενες απόψεις.

Τέλος, ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία των σχεδίων αυτών είναι η πρόβλεψη για τη μερική διόρθωση της σημερινής εδαφικής ανισορροπίας. Το «άνοιγμα» της Αμμοχώστου και η αναδιάρθρωση των συνόρων των δύο τομέων σε άλλες περιοχές (π.χ., Μόρφου) θα επιτρέψει την επιστροφή των προσφύγων στις εστίες τους, εξέλιξη η οποία (αν τελικά συντελεσθεί) δεν μπορεί παρά να αξιολογηθεί ως θετική.

Η βασική θέση της Αθήνας είναι ότι το Κυπριακό τίθεται σε νέες βάσεις αν εξασφαλισθεί η συμφωνία όλων των πλευρών στην ευρωπαϊκή προοπτική της νήσου. Αυτή είναι άλλωστε η ουσία της στρατηγικής η οποία χαράχθηκε προ τετραετίας με την άμεση συμβολή του αείμνηστου *Γιάννου Κρανιδιώτη* και άλλων παραγόντων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Ο κεντρικός στόχος της είναι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ώστε να ισχύσουν τα ευρωπαϊκά πρότυπα και οι κανόνες της Ενωσης σε όλη την έκταση της νήσου. Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο εκ των πραγμάτων οι ειδικές ρυθμίσεις χρωματίζονται διαφορετικά και υπόκεινται προφανώς σε επιρροές από την πολιτική της ΕΕ. Από τη στιγμή που η Κύπρος θα τεθεί σταθερά σε ενταξιακή τροχιά, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη θα υποχρεωθούν να υιοθετήσουν νέες προσεγγίσεις σε όλο το φάσμα των πολιτικών και θεσμικών εκκρεμοτήτων.

Η ευρωπαϊκή παράμετρος και η σημασία της είναι ακριβώς που δεν γίνεται επαρκώς κατανοητή από πολλά πολιτικά πρόσωπα στην Κύπρο. Αποτελέσματα αυτής της αδυναμίας είναι τόσο η δυσκολία που υπάρχει στην επεξεργασία θεσμικών προτάσεων όσο και το φαινόμενο να καταστεί αντικείμενο έντονης αντιδικίας στη Λευκωσία ένα άρθρο του συμβούλου Τύπου του Πρωθυπουργού κ. **Γ. Πανταγιά** στο οποίο γινόταν λόγος για μια πιο ευέλικτη στρατηγική στο συνταγματικό θέμα υπό την προϋπόθεση ακριβώς της αποδοχής από όλους τους παράγοντες της ευρωπαϊκής προοπτικής της νήσου. Το γεγονός ότι παρά τον θόρυβο ο πρωθυπουργός κ. **Κ. Σημίτης** έδωσε οδηγίες προς τον κυβερνητικό εκπρόσωπο κ. **Δ. Ρέππα** να καλύψει πολιτικά τον κ. Πανταγιά υποδεικνύει την προτεραιότητα που δίνει η Αθήνα στην ευρωπαϊκή παράμετρο.

Το ΒΗΜΑ, 16/01/2000 , Σελ.: Α29
Κωδικός άρθρου: Β12817Α291
ID: 203998

Αυτό το κείμενο εκτυπώθηκε από "ΤΟ ΒΗΜΑ", στη διεύθυνση
http://www.tovima.gr/print_article.php?e=B&f=12817&m=A29&aa=1